

Jak správně zužítkovat otevřené matečníky

Matečníky ve stáří sedmi dnů od položení vajíčka lze ještě převážet s větší opatrností

V letošním teplém jaře a při vydatné pylové snůšce vyzimovaná včelstva velmi rychle zvětšují plochy plodu. Při takovémto intenzivním rozvoji stačí deštivý týden nebo delší pauza mezi snůškami, aby se u prvních včelstev objevil rojová nálada.

Jednou ze spolehlivých metod prevence vzniku rojové nálady je tvorba oddělků. K tomu potřebujeme kvalitní plemenný materiál. Ideální by byly oplozené matky. Ale ty v květnovém termínu ještě nebývají k dispozici v dostatečném počtu. Nejjednodušším řešením je zakoupení nebo obstarání tzv. otevřených matečníků, obvykle ve stáří 6 dnů od položení vajíčka, ze kterých si kvalitní matky do oddělků můžeme sami snadno odchovat. Tuto metodu u nás zavedl chovatel matek Vladimír Lněnička starší, kdy po zavlečení varroázy do České republiky nebylo možné zasílat matky. Tímto způsobem se včelaři dostali ke kvalitním matkám do oddělků. Ještě snazší práce je pořídit tzv. zralé matečníky ve stáří 14,5–15 dnů od položení vajíčka, které můžeme okamžitě použít do připravených oddělků. V tomto článku se soustředíme na zužitkování otevřených matečníků, které bývají k dispozici častěji, a hlavně už od konce dubna.

Matečníky je potřeba osobně vyzvednout ve šlechtitelském chovu nebo u některého známého včelaře, který tuto službu poskytuje. Můžete si zkusit vyhledat nejbližšího chovatele ve svém okolí. Kdysi bývala tato informace, zda produkuje matečníky, uvedena přímo v seznamech chovatelů matek. Dnes je nejjednodušší zkusit poptat možnost odběru matečníků telefonicky nebo e-mailem. Při odběru šestidenního matečníku nám zbývá ještě 10 dnů vývoje matky do vylihnutí. Podle toho, jak včelstva sílí, odhadneme termín, kdy v rozplodovaných včelstvech začne převažovat zavíčkovaný plod. Včelstva budou zralá k oslabení tvorbou oddělků. Současně dbáme na to, abychom předčasným ode-

bráním plodových plástů nepodtrhli včelstva v rozvoji. Ideální bývá přibližně druhá polovina květu řepky nebo podle místních podmínek až první polovina června. Odečtením deseti dnů vychází termín odběru otevřených matečníků. Matečníky obvykle stačí objednat 1–2 týdny předem. Někdy je výhodné se domluvit s dalšími včelaři ve vašem spolku a objednat matečníky najednou pro více chovatelů. Pro ostatní kolegy je pak vyzvedne jeden včelař. Ceny otevřených matečníků se nyní pohybují zpravidla mezi 40–80 Kč za kus. Z dlouhodobé praxe vyplývá, že z deseti otevřených matečníků bývá asi poloviční počet úspěšně přidaných kladoucích matek.

Z dlouhodobé praxe vyplývá, že z deseti otevřených matečníků bývá asi poloviční počet úspěšně přidaných kladoucích matek

Ve smluveném termínu vyzvednete u chovatele objednané matečníky. Tyto otevřené matečníky se expedují zapíchnuté držákem matečnickové misky do polystyrenové lišty. Celek se zabalí do igelitové nebo mikrotenové fólie a nastříká se trochu čisté vody, aby se při transportu udržela potřebná vlhkost. Preventivně se doporučuje přepravní poloha otvory matečníků nahoru (opačně, než visí v úlu), aby se při otřesech nevytřepaly larvičky z krmné kašičky. Dlouholetou praxí je vyzkoušeno, že matečníky bez problému vydrží transport 4–5 hodin. Jen pozor na riziko přehřátí na sluníčku.

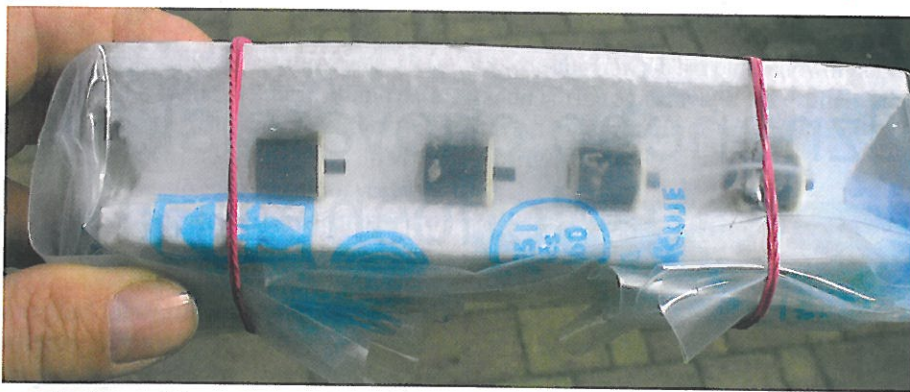
Někteří producenti oddělků používají otevřené matečníky rovnou ke tvorbě oddělků. Při ponechání oddělku na původním stanovišti dojde k vrácení většiny létavek zpět do původního úlu. Otevřený plod v oddělku pak nemá dostatečnou péči a hrozí, že i matka odchovaná z otevřeného matečníku nemusí být kvalitní. Proto je lepší varianta provést u otevřených matečníků nejprve dochov do stádia zralých matečníků a až z těchto vytvářet oddělky.

Pro dochov je potřeba vybrat pěkné včelstvo tzv. v chovné náladě. Bývá to rozplodované včelstvo s dostatkem kojíček a pylových zásob, pěkně obsedající prostor plodiště i medníku. Ideální situace je, pokud včelstvo začíná stavět první matečnickové misky. Do medníku nad mateří mřížku přeložíme dva rámky otevřeného plodu ve stádiu larviček. Vyberáme včelstvo, které dobře krmí otevřený plod: při pohledu na plást s plodem stáří 4–5 dnů se nám na slunci na dně buněk zaleskne krmná kašička. Pokud si nejsme jisti, že matka zůstala dole v plodišti, otrepeme veškeré dělnice z obou plástů a přeložíme je nahoru bez včel. Kojíčky se velmi rychle přesunou do medníku. Dovezené otevřené matečníky můžeme pomocí držáků zapíchnout přímo do plodového plástu (nezarážejte těsně k plástu, ponechte asi 3 mm mezeru), popřípadě si připravíme lištu délky používané rámkové míry s otvory o průměru 3 mm nebo s drážkou zalitou rozpuštěným voskem. Do lišty umístíme matečníky do středu s rozstupem 2,5–3 cm. Pokud máme větší počet otevřených matečníků, je lepší je rozdělit do dvou nebo více včelstev. Do jednoho včelstva na dochov vkládáme maximálně 10–20 matečníků. Pokud není v přírodě snůška, je velmi žádoucí podnitit včelstvo plackou medocukrového těsta, kterou umístíme nahoru nad vložené matečníky.

Matečníky zužitkováváme ve stáří 14,5–15 dnů od položení vajíčka, tedy

zhruba 9 dnů od vložení do chovného včelstva. Nikdy nečekáme až na 16. den, zde hrozí vykousání matečnicků první vyhlíhlou mladou matkou. Zralé matečnický vkládáme v množství 1–2 do připravených oddělků do nejhustěji obsazené uličky. Obvykle za pěkného počasí pak můžeme kontrolovat za 14 dnů kladení matek. Tato metoda vám umožní získat velmi kvalitní mladé matky, aniž byste museli řešit pořízení plemenné matky a přelarování.

Ing. Oldřich Veverka
olda.veverka@gmail.com

Otevřené matečnický v transportním balení v liště a v igelitové fólii